

ונעשרה בלביליה שירה עמי – ובעוד שאנו חנו בלביליה, שהוא הגלות, שנדיהה שירה עמי – נשוחרר לאל על כל החלדים שעשה עם אבותינו והוות עושה בכל יום עמננו בגלות. ועוד: הפלחה לאל חי – בולם, שנתפלל לאל

ד' ישעה מטראני

שעתידין לעמוד בגולות ארבע מלכויות, עתידין להחפכל תפילה זו. אל הוא זכר, ומלה תערוג היא ובכתה, לפיכך אתה ציריך לפרש בהיות אלין, או 'בנפש אלין', שתערוג. בכו שתחמיין 'צפן' לאורי ו'שוקק' לדוב (ראה מש' בח'טו), כך תאמור 'עריגה' לאילן. (ג) מותאי אבוא ואראאה בני אלחים - לעלות לרוגל, (ד) באמר אליל היום - האויב. (ה) אלה אובהה... כי עבר בסר - טר הוא מנין, מלשון רבותינו זל סנה' זה, ב') בלומר: אלה הדברים אני זוכר עתה בגולות, כשהיהתי עולח בקהל ובמנין בני אדם לשלהše רגלים, והייתי מודה עליהם עד בית אלהים; ועבשו אני בגולות. המון חוגג - המון בני אדם, כל אחד חוגג חגיגתו ברוגל. (ו) מה תשוחחי נפשי - עתה חזר ומנחם נפשות, בלוירא: אל התכני והעתער תשבוחתי נפשי - לבטה בחסיד השם, ובילילה היו שרים, כמו חבל תנכיבאים (ראה ש'א י). והזכיר כי הדישר - תפלה, לא שר בדברי חק. לאל חי - שיחייזו עד

רדי

ר' מנחם המאייר

בתוכם מז�דים, והוא במרדר, מקום שאין המייס מצוים כלכך, ומרוב התאותם למים הולכים ורצים בחוק עדר שימצאו אפיקי מים לדורות עצמאם. ולשון 'אפיקים' יאמר על גומחות עמוות, שירדו שם מים נגררים מן הנהרים בכח, והודמיין הוא, שנחנכו מתחומים בנחש הצורות בגאות ומתוארים תאהו יתרה לחיצתן מאש המבויה הנגדולה הזהות, והוא שביאר: צמאה נשפי. ואמר: לאלהים לא אל, כי גם עובדי האלילים יקראו לעליהם 'אללים', וכן אמר: לא אל, כי ואמרי בא (בנטוחנו: אבא) ואראה פני אללים – רומו אל המקדש. (ד) וענין היהת לי דמעתי לחם – רומו היהות לו חוק בכל יום, באכילת הלוחם; על שהאייבים מביחסים אותן תמיד לאמור: אינה אלהיך. (ה) ואמר: אלה אוצרה – בולם: אוצר בಗות זה והדברים הקדומים, ובזכירתם אשבכה עלי נשפי – רוץחה לומר: משל אבלו הנפשה המכונן חוגג – כל החמון ההוא חוגגים, כי בקרבתוניהם היי עוליים להקריב רבים. (ג) **צמאה** – כאשר תבוסוף نفس הצמא אל המים. ותאות האילים יותר משאר העצמאים, כמו שזכר (עלילו), והתאות העצמא אל המים יותר מתאות הריבע אל הלחם; לפיקר amo: **צמאה**, ולא אמר 'יעבה'. כי היה האדם בלי מאכל-שנים שלשה ימים, ולא היה בעל מים, וכשימצא העצמא מים ושתה, נפשו השוב אליו. וצמאן הנפש השוכנת אל בבודה יותר מאשר הגוף אל המים. – ואמר אחר כן: **לא אל חי**, לפי שליחי העמים שהוא בינויהם הם מתים. **מותי אבא** (בנטוחנו: אבא) ואראה – כמו שיופיעו ירלה בינויהם הם מתים. (**ד**) היהת. דמעתי – שאבכה מדברי האויבים. והדרעה מהיה לך, ביום ובלילה, כמו המאבל, בולם: אין יום שלא אבכה פעמיים. ויש מפרשין, שיבכה בעת המאבל. **באמר אליו כל היום** – לא רק הגלות יאמרו לי האויבים: **אייה אלהיך?** ואם הוא אלהים אמת, ואתה עובד אותו, היה מושיער ומהויאך מן הגלות? (**ה**) אלה אוצרה – כשאזכור עלות הרגל בשמהה, אשפוך עלי נשפי. כי עבר בסר – ואעפ"פ שבני הגלות הזה לא היו אומרים אז: עברו, כי אבותיהם היהו וראו באוטה השמחה, וכן יירעו אותו המצריים ויענוו... ונצעק אל יי'... וויעצאו... ממצרים" (דר' בנו-ח). ופירוש כי עברו בסר – כל אחד אומר: כשאזכיר בשתי עולה בהמנין העולים. אדרם – אדרה עמהם; ופירשו: אתנהל, בולם: שהיינו מנהלים לאטנו עלות לרגל, כי לא היה שطن ולא פגע רע בדרכ, והיינו בקהל רנה ותודת. ופירוש תודה – שדינו מודים לאל ומשבחים בדרך שהיה מolibכנו בטהותה. המכון חוגג – כל החמון ההוא חוגגים, כי בקרבתוניהם היי עוליים להקריב

מג'ן מאיר

בתוכם מיצרים, והוא במדבר, מקום שאין הדמיים כל כך, ומורוב האותם למים הולכים ורעים בחוקן עד שימצאים אפיקי מים לדאות עצמאם. ולשון 'אפיקים' יאמר על גומota העמוות, שירדו שם מים נגרמים מן הנהרות והודמיין הוא, שנחנכו מוחמים בנחש הצורות בגמלות ומוחאים תאזה יתרה לחעטן משא המבוכה הנדרולה זאתו, והוא שיביא: צמאה נשפי. ואמר: לאלהים לא אל חי, כי גם עבדי האלילים יקראו לעצמיהם 'אללהים', ולכן אמר: לא אל חי. ומתי אבא (בונחנו: אבוי) ואראה פני אללים – רומו אל המקדש. (ד) ונען היהת לי דמעתי לחם – רומו היהת לו חוק בבל יום, באכילת החם; על שהאייבים מבשיישים אתוי תמיד לאמר: איה אלהיך. (ה) ואמר: אלה אזכרה – בולם: אבור בಗלת זה הדברים הדקדומים, ובכירותם אשפכה עלי נשפי – רוץיה לומר: משל כלו הנפש תפס תוהה לממי ותצא דרך העין בדמעו. ומזה הענן שאזכיר כי עבר בפרק – רוץיה לומר, שההיית במנון הקדים עבר לעליות הרגל במנון גודל של בני אדם. ואדרם – פירושו: אדרה עמהם; במeo זברו לשלוום ('בר' לזר), רוץיה לומר, שאתנהל עם אותם הגודחים לאט וכברחה וכבר ערד בית אללים. ובכלל רינה וגודה היה המון חוגג לאלהים. (ו) וכמ珂ה ומיחל לישעיה אמרה מונה תשוחחו נפשי תחומי עלי – רוץיה לומר, שתדרגי עלי לערת הגלותה החוחיל לאלים כי עוד אונדו ישועות פניו – רוץיה לומר: יישועות פניו, רוץיה לומר, בשינויו אortho מן הגלות. ומחלת פניו – רומזת היהת היישועה מאתו לברכו; ובמוותו 'אם אין פנק' חוליכם' (שם, לג.טו). והוא בעניין אני לא מלאך, אני לא שרי' (ראה ההגדה של פשת), ורומזו – אל השגהה פרטית המיוודה. (ז) ולרומו הייתו בטוח באלו אמר: אלה עלי נפשי תשוחחו – בולם, שתקגע ותצער עליך הרגל; על כן אני צירק לעורקה במדת הבטהון, לזכור הפלאים שעשית לאבותינו אחריו היוש. שאחר לכתם במדבר, בארכץ לא ורעה (ע"פ י' ב, ב) – שהובשת להם את חירין ובכשו ארצתם עם חוק. וחרמוניים מהר – רוץיה לומר: החרמוניים היישובים בחוים בעיר המבצר, שהו הם חזקים בעצםם וכן שהו מהר – רוץיה לומר, שהו ערים בעלותם בגורוות בהרים – היו מצער לנגדיהם, ובבתקת התהו ידינו, והחלה לנו את ארץם. (ח) והשבעתנו משוד תנחומייך (ע"פ י' ס.אי) לחתנו לנו גשמי בעתם, עד שהיה תחום אל תחום קורא لكل צנוריך. וקורא הענינים ענורים; כי הם כען ענור שהמינים יוצאים מהם. ואמר דרך הפלגה, שכחיו המים יורדים בארכץ ונבלעים בה, היו יורדים עמוק עד שהיו מגיעים לימי התחום, כאשר מיחסותו לא יתעללה, עלי עברו – בולם: בשבייל, בולם: אבל לא נוצרו אלא לעבדותנו. או פירושו, שככל השגחתך לא היהת אלא בי, אין גבולך לעונש, כמו אמר: "אתכם יעדית מכל משפחות הארץ" וכבר (עמ' ג.ב). (ט) והוא שאמר: יומם – והוא משעל על זמן השלווה, יכוה יי' חסדו. וביליה – רוץיה לומר: זמן נמשל ליליה. אמר: אל תהי איש מן הנגולה, יכוה יי' חסדו לנו המאלך. באמר האלוי כל היום – לא רק הגלות יאמרו לי החזיבים: איה אלהיך? ואם הוא אלהים אמרת, והוא עובד אותך, היה מושיעך ומוציאך מן הגלות (ה) אלה אזכרה – כשאזכור עלות הרגל בשומה, אשפוך עלי נשפי. כי עבר בפרק – ואע"פ שבני הגלות הזה לא היו אמורים אז: אupper, כי אבותיהם היה וראו אותה השמהה; וכן יירעו אותם המצריים ויוננו... ונצעק אל יי'... וויצוiano... ממצרים" (דר' בנו-ח). ופירוש כי עבר בפרק – כל אחד אומר, כשהאזכיר בשהייתו עולה במנין העולים. אנשים – אדרה עמהם; ופירושו אתנהל, בולם: כשהיינו מתנהלים לאטנו עלות לרגל, כי לא היה שxin ולא פגע רע בדרכ, והיינו בקהל רינה ותודה. ופירוש תודה – שחיינו מודים לאל ומשבחים בדרך שהיה מובילנו בטהורה. המון חוגג – כל החמון הדואו הוגגים כי בקרבנותם חזו עליהם להזכיר בחג. או פירוש חוגג – מරיך מריך שמחות, בין "אוכלים שותים והוגגים" (ש"א ל.טו). (א) מה תשוחחו – אשר שתשפר נפשו עלי בזכריה אלה השמחות, אשוב אנתם אווה ואומר לך מה תשוחחו בחזי, החוזלי לאלהים. ישועות פניו – בישועות פניו, ככלומר: עד אעשה כמו שעשית, שיישעני וויצואני מהגלות. ופירוש ישועות פניו – כמו ימלאך פניו והושעים" (יש' ט.כט). (ז) אלה עלי. על כן אזכיר – על בן בשאזכר, בולם: על בן תשוחחו עלי ותודה, כשהאזכיר, שהיינו רגילים לבא מארץ יידן לעלות לבית המקדש, וחרמוניים – וכן צערם אשר צער השין ישבים בהר הרמןון, וכן מזער – זכר צער אץ ישראל שהיו עלים לרוגל, כי הר רומנו מעבר לירדן מזרחה, ודרך מזער – לא נמציא, ואולי היה מעבר לירדן, ואפשר שהיה "צעיר" (יזח' ט.ג), הגאנר בערי יזרה שחי בהר. (ח) תחום אל תחום – רמו לערות הגלות; והכרות נמשל ברים, במeo נחלי בלילה יבונוני (תדי' י.ח), שכן בדורה מקומות בכתב. בolumn: כשהאזכיר הטובה שהיתה לישראל ה策ה שיש להם עתה בgalות, עלי נפשי תשוחחו" (לעיל), ופירוש תחום אל תחום – כאלו הערות קוראות זו לו לבא. וכן בון לכול צנוריך – בolumn: נפשי תשוחחו" (לעיל). לכול צנוריך: בolumn: כך שפכו עליינו הערות, כמו שנשפכו מיגג מן הצנור ומשמעיים קול. יש לפרש: הענינים יקרא צנורים, לפ"י שהם שופכים המטה, והכל משל על הערות. וכן בון משביריך וגלייך – משביריך וגלייך, כי אתה הבאתם עליינו בעוני. (ט) יומם יצוה – יש מפרשין (ראה ראב' ע), כי ספר על עליותם לרוגל, כי בימים, כשהיו הולכים בדרכ, היה מצוח האל חסדו עמהם, שהיו הולכים בטהורה והיו מוציאים כל צרכם בדרכו; וביליה, במלון, היו משוחרים ומהללים לאל, והיה אומר כל אחד תפלה לאל חי. יש לפרש, כי הפסוק הוא תשובתו אל הנפש תשוחחו (ראה לעיל), כי עד יצוה יי' חסדו לנו ביום, והם ימי התשועה שנמשלים לאור החיים, והגלות נמשל ליליה. אמר: אל תהי איש מן הנגולה, כי עד יצוה יי' חסדו לנו

תהלים

מסורת קטנר

מתִי אָבֹא וְאֶרְאֶה פְנֵי אֱלֹהִים:

אמר אליו פל-היום איה אלהיך: ח' ראי פס'

בית אלhim ל' ל' ה'

בְּקוֹל־דָּגָה וַתֹּדֶה
חַמּוֹן חֹגְגָה:^ט
וְמֵה־תִּשְׁתֹּחַחֵי נֶפֶשִׁי וְתַהֲמֵי עַלְיִ^ט הַזָּחָלִי לְאֱלֹהִים בַּיּוּז אָזְדָּגָ יִשְׁוּעָת פְּנִים:^ט
זְאֱלֹהִי עַלְיִ נֶפֶשִׁי תִּשְׁתֹּחַח עַל־פָּנָיו אָזְבָּךְ מִארֵץ יִרְדָּנוּ וְחַרְמוֹנִים מִתְּרַמְּצָעָר:^ט
חַתְּהֹם־אֶל־תְּהֹום קָוֵרָא לְקוֹל צְנוּרִיךְ^ט כָּל־מִשְׁבְּרִיךְ וְגַלְיִךְ עַלְיִ נְבָרוֹ:^ט
ט יָמָם! יִצְחָה בֵּיהֶה חַסְדוֹ וּבְלִילָה שִׁירָה עַמִּי
תְּפִלָּה לְאֵל חַי:^ט הַיְלָדָתָה
וְהַבְּנִיתָה

פנוי אלהים ב' כראת פניו אלהים מותי בובו ואראה. ושראף פנוי יי'. **באמור ג'** באמר יי אלאי אמר להם עם יי אלה אמר אליו כל היהו שארף פנוי יי. כי אמר יהושע יי. **ישועות כ' מיל'** מגודל מיל' מיל' אתה הוא מה תשתחוו קדמיה ואליהם מלכי מקדם ומעווז ישועות כוס ישועות.

ט ממצאים: ימים יפקד יי' טוביה ובליליא שחיה עמי אלוותא לאלהן דניטר ח'י:

(ג) **צמאה** – ב': תה' מבוג' שבגד, פניו אלחיהם – ב': בר' לגת תה' מבוג' ושהאריא: פני יי'. (ד) **היתה** – ה': ראש פטוקים: יר' יב, הג יי' לו', א; תה' מבוג' קיד, יי' לא-איך, שבגד. (ג-*דר' רג יי' לא-כ, תה' מבוג' וחו': נאמר – יהו' תה' בית אלחיהם – ח': בר' בחינוכב, שוי' היה תה' מה' מבוג' דח'ב לד'ט. (ו) **חולץ** – ג': אחד חסר וב' מלוא) תה' מבוג' מוגה, ישועות – ז': מלוא ראה תה' ייחנאנא. (ז) **מצער** – ד-*בר' טב, (פעמייטס) תה' מבוג' איבר תה'. (ח) **קורוא** – מללא (בלשונא): שוי' טו, טו, ייש' ודי, מנא, מהג', סדר' עמ' הח: חב' בבן, תה' מבוג' דה'א טיע, דה'ב לא-איך. (ט) **ובליללה** – ה': בר' א-יה, ייש' בחינוכב, תה' מה' מבוג' איבר בד'יה, קוד' חטן. (וח'ז: וככליה – איבר היי'). **שורה** – ב': חד כתיב יי' וחוד כתיב ה': א"מ"א היב, תה' מה' מבוג'.

המתני וצפי לנואלה. (ז) אזכור מארץ ירדן... - ממה שעשית לנו בירדן והרי חורמון; אחר כל הensus שהכענסנו בשיטים (ראה שם כה, א-ב) הובשת לנו את הירדן (ראה ידו ג, ט); יאה שוויט מבה). מוחר מצער - מהר שני (ראה שם) שהוא צער לשאר הרים; אחר שהכענסנו במעשה העגל, סלחת לעונינו והלכת עמנו (ראה שם ל-ג). כל אלה אני זכרת בಗלווי שמנעת מלחתיב לי, גוזוותך מתחדשות עלי זו אחר זו. (ח) תחום אל תחום קורא - צרה קוראה לחברתו. **לקול ענוריין**, [טישקאנלאש] בלבינו] המקלחים עלי פורענות כמים שוטפים, עד כי כל משבריך וגלייך עלי עברו. משבריך - לשון שהים גלי עולים למעלה ומושברים ונופלים. (ט-י) יומם יצוה יי' חסדו - יבא האור של גואלה, ויצוה יי' חסדו לנו וביליה - בחשך הגלות והצער, יי' שירה עמי - תה' חנינו בתוכינו שירה - לשון חנינה, כדרמה רגימין זיין' (בר' קויז): ישרא'

ואיל על לשון נקבה, כמו "עו בת שנתה" (במ' טוכ). (ג) **צמאה** – המים
ירוו האדים רגע, ויזהה ותשוב נפשו אליו, ולא כן הלחם; על כן דמה הגקספו
לבית השם כהבטף העמיא על המים. ובverb צי אדרם תלויים במים,
על כן: **אל חץ מותי אבאו** – תיאורו בית הגואל. ואראה פני אלהים
– זהו "יראה כל זכורה" (דב' טזט). (ד) **הייתה**. יש אמרים: הוא עצמא,
ודמיין, שהם לה וטעם הדמעה – בעבור אווך והגולות, ואינו
עולה לרוגל לשמיות. יש אמרים, שהוא בוכה ומולך ורמעות בעת מאכלו.
יום ולילה – תמייד, בסתר ובלילו. וטעם איה אלהיך – שחיית עולה
שלש פעמים בשנה לראות פניו (ראיה דב' טזט). (ה) **אללהיך** – יזכיר הימים
הקדומים בעלותו לרוגל. וטעם בסך – כמו "מיוסר השבת" (מי' טזח)
שהיה בדור הבית. ויש אמרים (ראיה רשי') עם כל החוגגים, כמו
'סְרִ-חַשְׁבּוֹן': אמרו בן בריט (דינש ע' 45-46), כי אדרם – בפלו, והוא כמו
'אדרום' (איוב לא, לד) ומיל תין וידומו כי פ"א הפועל לעולם לא יכפל; ומה

